

ธรรมเหนือโลก

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๔๐

ณ วัดป่าสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ศาสนาพุทธ พระพุทธศาสนาเป็นของประเสริฐมาก พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ววางธรรมไว้กับโลก พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมนะ คุณค่ามหาศาล สอนคนนะ “สัจจา เทวมนุสสานัง” สอนทั้งเทวดา สอนทั้งมนุษย์ สอนหมดคนนะ สอนผู้ที่สอนได้ เพราะสอนมาก สอนทั้งคนหยาบ สอนทั้งผู้ละเอียด สอนทั้งให้เป็นศีลธรรมไป ให้เป็นคนดี ให้รู้จักศีล ให้รู้จักธรรม ให้รู้จักที่พึ่งอาศัย

ศีลธรรม หมายถึงน้ำเย็น คนเราเกิดมานี้เกิดมาด้วยบุญกุศล เป็นมนุษย์สมบัติ แต่เกิดมาแล้วมันก็มีกิเลสเกิดมาด้วย มันก็มีความร้อน ความเร่าร้อนในใจ “อยาก” ถ้าไม่มีธรรมเลยมันก็อยู่แต่ความร้อนไป เกิดมานะ มนุษย์สมบัติเป็นของประเสริฐ แต่ถ้าไม่พบพระพุทธศาสนา มันก็อยู่ในท่ามกลางกองไฟนั่นนะ พระพุทธศาสนาถึงได้สอนตั้งแต่หยาบๆ ขึ้นมา

จากพระพุทธเจ้าตรัสรู้ สอนธรรมก็สอนแบบสาวกที่ว่ามีปัญหาจะปฏิบัติตามได้ แต่สอนคฤหัสถ์ก็สอนเป็นจริยธรรม สอนให้เป็นคุณงามความดีใจ ให้พ้น ให้ดี พาไปสิ่งที่ดี...สอนแล้วถึงว่าเป็นสุดท้ายภายหลังมาถึงได้ศึกษาธรรมกัน ศึกษาแต่วิชาการกันไว้ใจ ไว้เพื่อจะเป็นแนวทางเดิน แต่การศึกษามาก การจดจำเล่าเรียนกันมา มันก็เลยกลายเป็นวิชาทางโลก

วิชาทางโลกกับวิชาทางธรรม โลกุตระกับโลกียะ นี่มันต่างกันตรงนั้น เราพื้นฐานของพวกเรา การศึกษาเล่าเรียนมา ทั้งๆ จะว่าเป็นศึกษาธรรมกันนั่นละ อันนั้นก็เป็นการเอากิเลสเข้าไปจับใจ เอาความเห็น นั่นปัญญาของโลกใจ แล้วมาศึกษาใคร่ครวญธรรม มันศึกษาเข้าไปไม่ได้หรอก เพราะว่าเครื่องมือมันคนละชนิดกัน ศึกษามาแล้วเป็นความรู้แล้วต้องพักไว้ก่อน พักไว้แล้วค่อยมาประพฤติปฏิบัติ

“ประพตติปฏิบัติ” นี้เราก็จะพูดถึงว่าการประพตติปฏิบัติ วงปฏิบัตินะ ต่อไปนี้จะพูดถึงวงปฏิบัติ วงปฏิบัติเข้ามาใกล้ ใกล้เข้ามา ใกล้เข้ามา นี้วงนอกส่วนวงนอก การปฏิบัตินี้เห็นว่าเป็นปฏิบัติเหมือนกัน แต่การใช้ปัญญาต่างกัน มันเลยจับคุณค่าของศาสนาแล้วได้ต่างกันไง เช่นว่าการปล่อยวางวางเฉย “การปล่อยวางวางเฉย” วางเฉยเพื่ออะไรล่ะ?

จิตนี้ เราต้องเข้าใจคำว่า “จิต” นี้ก่อน จิตนี้เป็นธาตุรู้นะ “ธาตุ” ธาตุรู้เป็นก้อนธาตุก้อนหนึ่ง แต่เป็นธาตุที่ประเสริฐ “ธาตุรู้” ไม่ใช่ก้อนหิน ไม่ใช่ธาตุเป็นพวกวัตถุ วัตถุนี้เราทาบแตกใช้ไหม เราทาบบุบสลายมันจะหายไป มันจะไม่มี แต่จิตไม่เป็นอย่างนั้น จิตนี้ ความรู้สึกนี้ยิ่งทาบเข้าไป ยิ่งทำสลายเข้าไปนะ มันมีอะไรของมันอยู่ข้างใน มันไม่ใช่หายไปหมดหรอก เช่น เราเจ็บแค้น หรือเราเจ็บปวด เราจะมีความสุขความทุกข์มันก็ฝังลงมาที่ใจ ฝังเข้ามาที่ใจ ฝังเข้ามาที่ใจ

ฉะนั้น ถ้าว่าปล่อยวางวางเฉย ปล่อยวางแล้วมันว่างไปเลย มันก็เป็นวัตถุวิ วัตถุ อย่างเช่นเรามีอะไรอยู่ เราทำให้มันหมดไป มันหมดไป มันก็ว่างจริงๆ แต่หัวใจไม่เป็นแบบนั้น ไม่เป็นแบบนั้น เช่น เรากำหนดสมาธิทำความสงบ ความว่างเป็นความสงบนะ ความสงบนี้เรากำหนดเข้าไปสิ พยายามจะใช้เป็นคำบริกรรมพุทโธ หรือจะใช้เป็นการพิจารณาใคร่ครวญเข้ามา ก็เหมือนกัน การพิจารณาใคร่ครวญ พิจารณาธรรม พิจารณาสภาวะของจิต อันนั้นเป็นปัญญาอบรมสมาธิใช้ไหม เราใช้คำบริกรรมพุทโธ หรือคำบริกรรมอะไรก็ได้แล้วแต่ อันนั้นเป็นบริกรรมเพื่อให้เป็นสมาธิเลย

ปัญญาอบรมสมาธิกับต้องการทำความสงบขึ้นมาจากคำบริกรรม จะทำความสงบเข้าไปขนาดไหนก็แล้วแต่ ให้สงบจนหมดเลย ว่างหมดเลย ว่างขนาดไหนก็แล้วแต่ มันจะมีตัวตนอยู่ ให้อ่างจณลิกซึ่งจณสนิทเลยนะ จณแบบว่าถึงหาเลย “สักแต่ว่ารู้” ก็คือรู้ จะว่ามันมีรู้อยู่

ตัวตนจะหยาบ-จะละเอียดก็แล้วแต่ ก็มีตัวตน มีฐานของจิตนั้นออกไป จิตนี้ไม่มีการแบบว่าว่างจณแบบว่าเป็นสุญญากาศ ไม่มีทาง จะว่างขนาดไหนมันก็ว่างแบบมีฐานไง มีเราไง มันไม่หลุดออกไปจากฐานของจิตคือตัวตนของจิตตัวนั้น มันถึงว่ามันปล่อยวางวางเฉยไม่ได้ มันต้องใช้คำกำหนดเข้ามาดู รักษาตัวนี้ไว้ให้ว่าง ให้เย็น ให้สงบ ให้เป็นความสงบ

มันไม่ใช่วัตถุ จะได้ว่างแล้วหายไป ถึงว่าตัวตนหมดไปไม่ได้ด้วยการไม่ใช่การใช้ปัญญาพิจารณาเป็นวิปัสสนาญาณ ถึงสงบเข้าไปก็แล้วแต่ ความสงบอันนี้ ที่ว่าว่างวางเฉย ว่างวางเฉย ความสงบนะต้องใช้สติ ต้องใช้ความระลึกรู้อยู่ กำหนดควบคุมไว้ถึงจะเป็นประโยชน์ของเป็น

สัมมาสมาธิ ถ้าเราปล่อยว่าง ปล่อยอย่างนั้นไปแล้วมันจะมีคุณค่าเท่ากับก๊อนอิฐ ก๊อนหิน เท่านั้น หรือ

มนุษย์ทั้งคนจิตนี้สามารถทำให้ประเสริฐเป็นเทวดาได้ เป็นพรหมก็ได้ แม้แต่สิ้นกิเลสก็ได้ แต่ปล่อยว่างวางเฉยให้มาเป็นแล้ววัตถุนั้นหนึ่งหรือ เราเป็นคนมีสตินะ เราสามารถควบคุมเราได้ ถ้าเราปล่อยว่าง ปล่อยกันเป็นปกตินะ ปล่อยกันไปให้ตามสภาพของมัน พอมันว่างแล้วก็ปล่อยว่าง มันเป็นการปล่อยให้เหมือนกับที่อยู่ที่โรงพยาบาลศรีธัญญานั่นนะ ที่โรงพยาบาลศรีธัญญานั่นนะ ปล่อยว่างวางเฉย เพราะวางเฉยโดยไม่รับรู้ ไม่รับผิดชอบไง

ถ้าไม่รับรู้ ไม่รับผิดชอบ ปล่อยไป ปล่อยไปแล้วมันจะว่างจนเป็นอย่างนั้นไป เป็นว่างอยู่ในโรงพยาบาลนั้น เพราะไม่มีตัวดึงจับไว้ ตัวจับไว้ ตัวสติควบคุมใจ แบบเด็กจะให้ทำงาน เราก็พยายามใช้ไหม คุณเล็งขึ้นมาให้เป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา จะได้เป็นการเป็นงานขึ้นมา เด็กก็ว่าจิตนี้ยังไม่รู้เลย ยังเป็นเด็กอยู่ ยังเป็นผู้ฝึกหัดใหม่อยู่ จะปล่อยว่างวางเฉยปล่อยไปเลยหรือ ปล่อยให้มันเบลออกไปหรือ

มันต้องมีสติกำหนดรู้อยู่ถึงจะเป็นคนดี ถึงจะเป็นสัมมาสมาธิ

ไม่ใช่ให้มันเป็นเอง เป็นเองโดยแบบว่าแล้วแต่เวร แล้วแต่บุญแต่กรรมหรือ ถึงกำหนดไว้ ก็ว่าเป็นกำหนดให้มันว่างว่าเป็นกำหนดอยู่ ถึงว่าปัญญาอันนี้เป็นปัญญาของโลกใจ เราเอาปัญญาของโลกเข้าไปจับใจว่า “เราได้กำหนดแล้ว เราได้พิจารณาแล้ว เห็นสภาวะเกิดดับแล้ว แล้วมันก็เป็นความว่าง”...สภาวะอันนั้นใครเป็นคนพูด กิเลสในใจเราพูดหรือว่าธรรมะของพระพุทธเจ้าบอก

ธรรมะๆ ฟังสิ คำว่า “ธรรมะ” พระพุทธเจ้าบอกด้วย พระพุทธเจ้าพูดไว้เป็นสัจจะภายใน แต่ความเห็นของเราเห็นความเกิดดับ เกิดดับ “ความเห็นของเรา” ความเห็นของเรามันก็ต้องเข้าข้างเราสิ เราเห็นสภาพเกิดดับ เกิดดับจริงหรือ นั่นพูดถึงความว่าง ว่างที่ว่าความว่างๆ นั่นละว่างของจิตจะว่างขนาดไหนก็แล้วแต่ มันจะมีฐาน คือว่าเป็นผู้ดี เป็นผู้ที่ไม่เสียออกไปจากฐานของจิตจิต จิตตัวนี้ต่างหากถึงเป็นประโยชน์

ที่นี้กับคำว่า “คูจิต” ถ้าจิตมันสงบแล้วคูจิต เฟงจิตใช้ได้ไหม

“คูขันธ ๕ คูสภาวะ” ว่าอย่างนั้นสิ “ได้เห็นความเกิดดับของขันธ ๕”

จริงหรือ? จริงหรือ? เห็นสภาวะขั้น ๕ จริงหรือ?

ขั้น ๕ มันเป็นมายาของขั้น ๕ หรือเปล่า? มายาของขั้น ๕ ไม่ใช่ขั้น ๕ นะ มายาของขั้น ๕ การเพ่งดูจะไปเห็นขั้น ๕ ตรงไหน? เพราะว่าการเพ่งออกไป มันก็เพ่งออกไปจากจิตนี้ เพ่งออกจากขั้น ๕ ไปแล้วขั้น ๕ ไปจะไปเห็นอะไร? มันก็ไปเห็นมายาสิ มันเป็นเงา มันเป็นมายา เป็นอารมณ์ของจิต อารมณ์ของขั้น ๕ ดูมายาแล้วมายามันหลอกมา

การภาวนานะ การกำหนดเข้าไปดู คิดว่าเข้าไปดูแล้วจะไปเห็นขั้น ๕ แล้วชำระขั้น ๕ เสร็จแล้วกิเลสมันจะปล่อยไว้หรือ กิเลสมันจะเป็นเด็กอ่อนหรือ กิเลสเอาขนมหวานๆ ไปป้อนแล้วมันจะเชื่อหรือ กิเลสนี้จะพูดให้มันอยู่ในอำนาจของเราหรือ

กิเลสนี้แก่นกิเลสนะ เหนียวแน่นเป็นแก่นกิเลส ไม่มีทางหrok การทำภาวนาหรือการต่อสู้ของเรา การพยายามของเราเป็นการทำของเราในความนึก เราคิดถึงพระพุทธเจ้า คิดถึงครูบาอาจารย์ คิดถึงธรรม เราก็อยากทำความงามความดี เราก็มีความตั้งใจอยากจะทำ อยากจะประพฤติปฏิบัติ พอเริ่มต้นบิ๊บกิเลสมันก็ขัดแล้ว กิเลสมันก็เสียม กิเลสมันก็สอน กิเลสบอก

“อย่าเพิ่งทำ ทำก็ทำแต่น้อย ไว้เมื่อนั้น ไว้เมื่อนี้”

นี่กองทัพโรงงานกิเลสอยู่ในใจ มันผลิตตลอดเวลา แต่เราไม่เข้าใจว่าโรงงานของกิเลสมันผลิต มันอยู่ในหัวใจ มันต่อต้านอยู่ตลอดเวลา แต่เราเข้าใจว่าอันนี้เป็นกรรมไง แล้วเราไปเพ่ง เพ่งได้หรือ เพ่งมันก็เหมือนกับความว่างนั่นนะ การไปเพ่งอยู่ การไปดูอยู่แล้วดูก็ดูว่าดูมายาขั้น ไม่ใช่ดูตัวขั้น ความมายาขั้นคืออารมณ์ที่เกิดดับใจ อารมณ์นี้เป็นผลของการกิเลสมันเสียมใจ เราคิดถึงเรื่องใดใดก็แล้วแต่ ที่ว่าเรื่องที่เจ็บปวดมันจะเจ็บปวดมาก นั่นนะ เราก็ไปรับรู้อารมณ์เท่านั้นเอง อารมณ์ที่เกิดขึ้นจากขั้น ๕ หมุนไปหนึ่งรอบแล้ว

ต้องดูมายานี้ เราใคร่ครวญตามมายานะ ผู้ที่ใช้ปัญญาอบรมสมาธิดูมายานี้ พอมายามันหลอก มันรู้เท่า มันเกิดดับ มายานี้หลุดออกไป ถึงจะเข้ามาถึงตัวขั้น ๕ ตัวขั้น ๕ นี้เป็นธรรมชาติ คำว่า “ธรรมชาติ” หมายถึงว่ามันเป็นสภาวะของจิตโดยปกติ แล้วมันมีกิเลสมาร มารในขั้นอีกต่างหาก กิเลส แล้วก็กิเลสในขั้น ขั้นแล้วค่อยมาถึงมายาของขั้น เราดูสภาพเกิดดับของมายาในขั้นเท่านั้นเอง แล้วเราก็ว่าเห็นมันเกิดดับ เราก็เชื่อใจแล้วหรือ

นี่การเพ่งดูจะเห็นอย่างนี้ เพราะมันเพ่งออกมาจากตัวจิต มันก็เป็นสมาธิของเราออกไปให้ ไหม มันไม่เห็นกลับมาก การเห็นกลับมานะ การจับสภาวะของจิตได้ หรือการเห็นกายภายใน ผู้ใด เห็นผู้นั้นจะมีความตื่นเต้น จะมีความแปลกประหลาดโลก... โลกุตตระไม่ใช่โลกียะ นี่คือปัญญา ที่ว่าปัญญาในวงปฏิบัติใจ ไม่ใช่ปัญญาการเล่าเรียนหรือการจำมา แล้วพอเจอสภาวะ เจอมายาของ จิตก็หลงแล้ว เจอมายาของจิตก็เข้าใจว่าตัวนี้เป็นจิต ตัวนี้เป็นขันธ ตัวนี้ตัวสภาวะ ตัวนั้นตัวขาด ตัวนั้น...มันเป็นมายาล้วนๆ เพราะมันไม่ใช่ปัญญา มันไม่เกิดปัญญาในการภาวนามยปัญญาเลย

ภาวนามยปัญญาเกิดจากจิตสงบ

ถึงสงบด้วยปัญญาอบรมสมาธิก็เหมือนกัน อบรมด้วยการบริกรรมพุทโธก็เหมือนกัน สภาวะอันนี้มันสงบลงแล้ว มันถึงจะมาเห็นตัวกิริยา เห็นตัวขันธ ๕ ใจ จิตเห็นจิตใจ การเห็นนี้ก็ แค่เห็นตัวจริงเท่านั้น ยังไม่ได้มีการต่อสู้เลย

เสื้อผ้า ของใช้ของสอย ของนั้นสกปรก เราต้องทำความสะอาดชะล้าง จิตนี้ มายาสงบลง จิตถึงได้สงบ แล้วสงบแล้วถึงต้องเพ่ง การหาตัวขันธ ๕ นะ พอหาขันธ ๕ มันเป็นภาวะการเพ่งดู จิตใจ เห็นขันธ ๕ แล้วนะ ขันธ ๕ นั้นเต็มไปด้วยมาร เต็มไปด้วยความสกปรก ขันธ ๕ นี้ไม่ สะอาดเลย เพราะมารอยู่ เป็นกิเลสมายังเต็มตัวอยู่ พอกิเลสมาก็มาอาศัยขันธนี้เป็นเครื่องดำเนิน ใจ ขันธนี้เป็นภาวะของใจ ขันธนี้เป็นอาการของใจ

ใจคิดออกมา ใจต้องมีพลังงานออกมาถึงออกมาที่ขันธ แล้วพอใจขยับออกมา เพราะกิเลส อยู่ที่ใจ ก็ขยับออกมาพร้อมกับขันธ ขันธนี้เป็นอารมณ์ของจิต แล้วสภาวะที่ว่าเป็นมายานั้นอีกตัว หนึ่ง มายานั้นสงบ เห็นการเกิดดับ สงบ อันนั้นมันก็จะรวมมาเป็นสมาธิใจ เป็นความว่าง ความ ว่างว่าว่างมันอยู่ในอำนาจของเรา แต่มันยังไม่ถึงจับตัวมันนะ

พอถึงจิตสงบกลับมาดู ดูเห็นอาการของจิต หรือเห็นอาการของกาย มันจะตื่นเต้น นี่คือการ ขุดคุ้ยหาจำเลยเริ่มจะวิปัสสนาใจ การดับมายนั่นเป็นกัลยาณปุถุชน เข้ามาถึงขันธ จับขันธแล้ว พอเห็นขันธจะตื่นเต้น จะดีใจ แล้วพอตื่นเต้นดีใจแล้วก็สู้ไม่ไหว ทุกคนเริ่มต้นใหม่จะสู้ไม่ไหว มันจะมาแบบรุนแรงมาก เพราะกิเลสนะ กิเลสกับเรา เราคือตัวหัวใจ เป็นการต่อสู้นะ จะชำระล้าง กิเลสเพื่อให้พ้นจากกิเลส กิเลสจะขวางตลอด

ต่อสู้อันเราชำนาญนะ สู้อ่อยๆ เข้า พอเราต่อสู้อัน จิตนี้สงบ มันอายุ ก็เลสมันรู้ว่าเราตามทัน ปัญญาญาณเราตามทันมันจะอายนะ พออายุมันจะรวมตัวลงสงบ สงบ จะสงบเลย

ความสงบอันนี้ คุณก็กับความว่างที่แรก ที่ว่า ว่างวางเฉย ว่างวางเฉยนะ มันว่างเหยียบทับ ก็เลสมันนี้ไว้ แต่อันนี้เราใคร่ครวญจนได้ต่อสู้อันแล้ว ถึงไม่มีการแพ้ชนะขาด แต่ก็ได้เข้าไปเกาะ ถึง อย่างที่ว่าเราเอาเนื้อ เราเกาะถึงซี่โครง เกาะถึงกระดูก มันก็ต้องยุบยอบลง ก็เลสมันต้องอ่อนตัวลง ความสงบ ความว่างอันนี้ มันต่างกับไอที่ว่างที่วากคัทปไว้ นะ เพราะกคัทปไว้ตัวตนยังเต็มไปด้วย

มนุษย์เราร่างกายนี้เต็มไปด้วยกระดูก กระดูกนี้ขึ้นไปยังขวางอยู่ แต่คนไม่มีกระดูกจะล้มไปเลย นี่ความสงบอันนี้ลึกซึ้งกว่า ถ้าเห็นว่าตัวตนมันละเอียดลงไป จากกระดูก เราเห็นเป็นของนิ่มนวล...ต่อสู้อัน เห็นอย่างนี้มันก็มีความสุข สงบ เรามีความสุข มีกำลังใจ มีพลังงานเพิ่มขึ้นมาใหม่ ก็ต่อสู้อันแยกแยะอย่างนี้แหละ แยกแยะออกไป แยกแยะออกไป จนกว่ามันกำลังมันพอนะ

ของที่จะเข้มแข็งขนาดไหน ถ้ามีการต่อสู้อัน มีการกระทำอยู่ มันต้องบอบสลายลง ก็เลสมันจะแก่นขนาดไหนก็แล้วแต่นะ เราดู เราใคร่ครวญ เราใคร่ครวญด้วยปัญญา ด้วยวิปัสสนาญาณ มรรคมันจะรวมตัว สมุจเฉทปหานขาด นั่นนะ อันนี้ก็เลสมันหลุดออกไป ๑ ชั้น ชั้น ๕ นี้หลุดออกไป ทุกชั้นนี้หลุดออกไป

นี่มันต้องมีขณะที่ว่าเป็น ขณะที่ว่ารู้ คนทำด้วยสติขนาดนี้ ไม่ใช่ว่าเป็นเมื่อไรก็ไม่รู้ พร่ำๆ เพื่อๆ หลงๆ ลืมๆ เป็นพระอรหันต์คลั่งขึ้นมาหรือ พระอรหันต์คลั่งเป็นคนหลงๆ จี้หลงจี้ลืมนั่นหรือ

ขณะจิตนี้ไม่มีวันลืม “ขณะจิต” ขณะที่จิตมันพลิกใจ

ขนาดที่ว่าเสื่อผ้านี้เคยสกปรกโสโครกมาก ก็ความที่ว่าเราไม่เคยซักร ไม่เคยล้างเลย สะสมมาเป็นแสนๆ กัป แล้ววันนี้ได้สะอาดขึ้นมา ชั้นนี้เริ่มสะอาดขึ้นมา ๑ ชั้น แล้วหลุดออกไป จิตนี้เป็นจิต แล้วมันก็รู้ด้วยธรรมชาติเลยว่าตัวตนยังมีอีกมากมาย เพราะกิเลสยังหยาบ ยังละเอียดเข้าไปยังมีอีก

การต่อสู้อันก็ค้นเข้าไปที่จิตอย่างเดิม เพราะมันอุปาทานออกมานั่นละ นี่พิจารณาจิต

“การเพ่งจิต” กับ “การพิจารณาจิต” ต่างกัน

การเพ่งอยู่ เพ่งดูมายา...อันนี้ก็มีมายา มายาละเอียดเข้าไปอีกนะ มันรูปเดียวกัน แล้วมันจะเข้มแข็งขึ้น คำว่า “เข้มแข็งขึ้นของกิเลส” มันละเอียดอ้อยสร้อยขึ้น มันไม่ใช่เข้มแข็งด้วยกำลัง หรือ มันพยายามจะหลบหลีก มันพยายามจะซ่อนเร้น มันจะพยายามไม่ให้ใครเข้าไปทำลายมัน ใจ

เรามีบ้านหลังหนึ่ง เรามีทั้งรั้ว มีทั้งกำแพง ถ้าเขาทำลายรั้วเราได้ ก็ยังรักษาบ้านเราไว้ก็ยังดี ทำลายรั้วเข้ามาชั้นหนึ่ง รั้วนี้โดนกองทัพเผาราบหมดแล้ว นี้ออกเข้ามา รุกเข้ามา ก็ดูจิตนั้นเข้าไป จากรั้วก็เข้ามาถึงชานบ้านนั้นนะ เห็นไหม ถึงตัวบ้าน ถึงชานบ้าน

จิตนี้ออกมาในอุปาทาน อุปาทานของจิตก็หมายถึงกาย พิจารณาซ้าสิ พิจารณาซ้าลงไป ซ้าในสภาพสภาวะนั้นละ สภาวะที่มันมาติดอะไรอุปาทานอันนี้ อุปาทานอันนี้ พิจารณาซ้าลงไป ซ้าด้วยการด้วยการแยกแยะ แยกออก แยกออก

จากมายา จากมายาอีกละ ถึงไปถึงตัวมัน ถึงตัวของขั้น แล้วกิเลสซ่อนอยู่นั้นนะ เริ่มต้น จะเจอมายา การพิจารณาการใคร่ครวญจะโดนตอน โคนกิเลสมันต่อสู้ กิเลสต่อสู้ มันจะหลบ มันจะชักนำให้เราหลงทาง จะชักให้เราผิดเพื่อจะผ่อนคลายแรงจากการเข้าไปบีบคั้นใจ ขนาดเราต่อสู้ ยังมีการชักให้หลงขนาดนี้ แล้วถ้าไม่มีการต่อสู้ ไปเพ่งอยู่ มันทำไมจะไม่หลง ยิ่งหลงเข้าไปใหญ่ การหลงคือการเข้าใจ การเข้าใจ...อันนี้คือปัญญาอะไร

แต่ปัญญาในแวดวงปฏิบัติมันเป็นปัญญาภายใน ปัญญาที่สะสมขึ้นมา ใจ สะสมขึ้นมา จากระสชาติของบุญกุศล บุญกุศลนะ ระสชาติของความสุข ระสชาติของจิตที่มันปล่อยาง มันเว้งว้าง มันขาดออกมาเป็นชั้นๆ มันทำไมไม่เว้งว้าง จากมายาก็ดับมายาลง พอดับมายาลง เข้าเป็นตัว ขั้น มายาหนึ่งก็อารมณ์ของความรู้สึก ใจ ธาตุกับขั้นแยกออก แยกออก แยกออก

ถ้าเป็นกาย สภาวะนี้จะแตกออก ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ แล้วจิตหลุด ออกไปเลย ตรงนี้มันเป็นสภาวะที่จะเข้าไปถึงที่ว่ารุนแรงกว่า พอลอยเข้าไปสิ ลอยเข้าไปนะ พอ มันขาด ลอยเข้าไป อันนี้ขาดเลย ขาดนี้สังโยชน์ไม่ถึงกับว่ามีเพิ่มขึ้น ไม่ได้ตัดสังโยชน์ “สังโยชน์ ต้องตัดขาดนะ” ไม่ใช่รูปคล้ำ ไม่ใช่ถอนนะ “ตัดขาด”

สังโยชน์นี้ขาดออกไปจากใจ เห็นโดยปัจเจกัตถ์ โดยธรรมะเป็นผู้ยื่นให้ด้วยธรรม ธรรมนี้ สะเทือนเรื้อนลั่นอยู่ในหัวใจ ไม่ต้องมาสภาวะภายนอกมาบอก เห็นใหม่ นี่มันขาดออกอย่าง นั้นนะ พอมันขาด ออกรุกเข้าไปอีก นี่ยิ่งว่างนะ ยิ่งว่างใหญ่ ถึงจะว่างขนาดนี้นะ ว่างขนาดนี้ก็ยังเป็นว่ามีตัวตนอยู่ จะวางเฉยไม่ได้ ไม่มีตรงไหนเลยที่ว่าวางเฉย ไม่มี เพราะวางเฉย ถ้าวางแล้ววางเฉย ก็ถือว่าสภาวะสุขมี สุขนี้...อันนั้นก็คิด ถ้าวางเฉยนะ วางเฉยก็ไม่สืบทอดสิ แล้วกิเลสมันยังมีอยู่ กิเลสมันก็จะเลี้ยวว่า

“อันนี้ใช่แล้วไง ตรงนี้ๆ ใช่ ตรงนี้ๆ ถึงที่สุดแล้ว สุขของการปฏิบัติ สุขแล้วไง สุขของการปฏิบัติคือสภาวะที่ว่าเป็นนิพพาน”

ถ้าเชื่อว่าเป็นนิพพานมันก็นอนอยู่ตรงนั้น ถ้าเชื่อนะ แต่ส่วนใหญ่มันเชื่อ เพราะรสชาติ อย่างนี้ รสชาติของความสุขอย่างนี้ รสชาติความสุขกับความว่าง ความว่างอย่างการเราปลดไว้มัน ก็เป็นความว่างที่ว่าแปลกประหลาดแล้ว โลกเขาไม่มีหรอก

ความว่างที่ว่ามันมีส่วนใดไอ้พวกที่มีตัวตน ไอ้พวกที่ขัดขวางอยู่ในหัวใจหลุดออกไปถึง ๒ ขั้นตอน แล้วใครจะมาเป็นผู้ชักนำให้ออก ยกเว้นแต่ผู้ที่มีบารมีไง มีบารมีหรือผู้ที่อยู่กับครูบา อาจารย์ไง เพราะมันศึกษาแล้วนะ ถ้าผู้ที่มีบารมี มันถึงว่าคนมันจะจับเข้ามาหาตัวภายในใจ มันจะมีความรู้สึกดี ความรู้สึกทุกข์ใจ ความรู้สึกที่แปรสภาพได้ไง เพราะอันนี้มันยังไม่คงที่ สิ่งที่ไม่คงที่ มันแปรปรวนตลอด ความแปรปรวนนี้มันไปตลอด แต่เราว่าไปดูการเกิดดับ

มันจะเกิดดับอะไร มันเป็นสภาวะของมันเลย มันออกมาเอาเขาเลย ออกขึ้นมาเสวยอารมณ์ อันนั้นนะ แต่ก่อนจะเจออันนี้มันซุกอยู่ข้างใน...หาไม่เจอ หาอย่างไรก็ไม่เจอ เพราะมันของ ภายใน มันจับไม่ได้เลย จับต้องใดใดไม่ได้ เพราะว่าเมื่อก่อนนะกายกับใจ ฟังสิ “กายกับใจ” มือ ๒ มือกระทบกัน แต่ตอนนี้เราได้ตัดกายออกไปโดยธรรมชาติเลย โดยความเป็นจริงเลย สักกายทิฏฐิ นี้ออกไปแล้ว อุปาทานในกายออกไปแล้ว เหลือแต่มือข้างเดียว มือข้างเดียวแล้ว เหลือแต่จิต ล้วนๆ จิตนี้เป็นจิตล้วนๆ เลย

แล้วตัวจิต เมื่อกี้ว่า “จิตไปเพ่งจิต” นี่เอาอะไรไปเพ่งมัน เพราะมันเป็นตัวจิตอยู่แล้ว ตัวนี้เป็นตัวจิตเลย มันก็อยู่ในสภาพของตัวมัน อยู่ในสภาพตัวมันนะ เวี่ยงว้างอยู่อย่างนั้นนะ แต่ความสุขอันละเอียด ความทุกข์อันละเอียดในใจ ความสุขอันละเอียด-ความทุกข์อันละเอียดนะ เพราะว่าของสิ่งใดก็แล้วแต่ ของที่มันเป็นของใหม่ๆ เราจะตื่นตื่นอยู่พักหนึ่ง ของใดใดที่เราได้มา

ใหม่ตลอดกาลมันจะตื่นตื่น พอมันเริ่มแก่ลี จิตใจที่มีความสุขมหาศาลขนาดไหนก็แล้วแต่นะ สัพเพ ธมมา อนตฺตา มันต้องแปรสภาพ ความแปรสภาพนั้นจะทำให้เราตกใจ

“จิตพระอรหันต์ทำไมมันเคลื่อนที่ได้ล่ะ จิตพระอรหันต์ทำไมมันขี้แง ลงๆ อย่างนี้”

ถ้าเราไม่ไปจับต้องตัวนี้ได้ มันก็ไม่แสดงตัว แต่ถ้าเราไปจับต้องตัวนี้ได้นะ ตัวนี้คือตัวกาม รากะ ตัวจิตที่ชุ่มด้วยกาม จิตนี้จิตที่ชุ่มด้วยกามนะ ตัวมันเองนี้ชุ่มด้วยกามเลย ทีนี้ชุ่มด้วยกาม จับแล้วนี่นะ ชุ่มด้วยกาม เราออกมาแล้ว มันออกมาเป็นอารมณ์ เราถึงได้รู้สึกนั้นนะ ชุ่มด้วยกามเลย ย้อนกลับไปดูกุเลสที่ว่ามันหมดแล้ว มันต่อต้าน อันนี้รุนแรงกว่าหลายเท่า รุนแรงมาก

ว่าขันธ ที่ว่าพิจารณาขันธ รู้เท่าขันธ ขันธขาดไปแล้ว ขันธนอกใจ ขันธในขันธ ขันธอันละเอียด ขันธในขันธนะ ใช้อย่างที่ว่าเมื่อก่อนนะที่ว่าขันธขาดไป ขาดมี ขาดมีมาด้วย เพราะขันธอย่างนี้มันเป็นขั้นตอนมา แต่ขันธอันนี้นะ นี่ตัวนี้ขันธ ๕ ตัวขันธจริงๆ เลย ตัวที่กว่าจะเห็นถึงสภาวะนี้ได้ ตัวขันธแท้ๆ เลย เพราะมันเป็นสัญญาเดิม มันเป็นกามรากะที่ฝังอยู่ที่เนื้อของใจเลย ตัวนี้เป็นตัวอสุภะใจ

ตัวสวย ตัวงาม ตัวถนอมตัวเองนะ นี่มันจะถนอมตัวไว้เลย...เพ่งอย่างไรล่ะ มันแทบจะแยกไม่ออก จิตนี้แทบแยกไม่ออก เพราะมันละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไปหลายชั้นมาก หลายชั้นมาก การต่อสู้ขนาดนี้ นี่การต่อสู้เพื่อจะเข้าไปถึงจุดหมายปลายทาง ใจ ไม่ได้ต่อสู้ออกมาะ

การปฏิบัติ การต่อสู้เข้าไป เพื่อจะมาเอาคำพูดข้างนอกมาใส่ให้เธอ พอเจอสภาวะใดก็แล้วแต่ เราไปเอาคำพูดข้างนอกใจ คำพูดของโลกเข้ามาประดับซื้อให้มันใจ ประดับซื้อให้อันนี้ว่า สิ่งนี้เป็นอันนี้ สิ่งนี้เป็นนี้ สิ่งนี้เป็นนี้ใจ แล้วก็เข้าไปตาม...

...นี่ปัญญาภายใน ปัญญาในภาคปฏิบัติ มันจะพร้อม มันจะขัดกันไม่ได้เลย นี่ถึงว่าเอาชื่อจากภายนอกมาสวม เอาชื่อจากภายนอกมาสวมแล้วมันจะขัดกันไปหมด ที่ว่าปัญญาภายนอก-ปัญญาภายใน “ปัญญาภายนอก” ปัญญาขึ้นมา ปัญญาจามา ปัญญาจามานะ มันเป็นโวหาร มันพูดเปรียบเทียบได้ เพราะเราเห็นแค่มายา มายา มายาทิ้งนั่นเลย แล้วมายาตรงนี้นะ มายาเอาฮาอ่อนเลย สู้ไม่ไหวเลย

การพิจารณาจิต การดูจิตมา เขาว่าเพ่งจิตๆ เพ่งจิตมันเอาอะไรไปต่อสู้อะไรไปคะคานกัน เพ่ง เพ่ง เพ่งคือพินิจ เพ่งคือดู เพ่งคือจ้อง เพ่งคือการเพ่งอยู่ เพ่งก็พุ่งเขาว่าดี พุ่งจิตออก พุ่งจิตไปเลย การพุ่งกับการไคร้ครวญ การต่อสู้อะไรๆ เขาสร้างบ้านสร้างเรือน การสร้างบ้านสร้างเรือน เห็นไหม เขาเอามือไปคว้าไว้หรือ มันต้องมีการฉาบ การก่อ มันต้องใช้แรงงานอย่างมหาศาล

แล้วแรงงานของจิต ภาวะการทำงานภายใน แรงงานนะ ดูปรุงสติ ปรุงขึ้นมา นั่นปรุงนะ อันนี้ไม่ใช่ปรุง อันนี้มันเป็นโดยอัตโนมัติไง มันไหวออกมา ดูสติ มันไหวออกมา ความคิดมันไหวออกมา เราก็พลิกด้วยธรรมใช้ใหม่ ด้วยธรรม ด้วยธรรม ด้วยธรรม ด้วยธรรมคือการขวาง การเจาะจง การทำให้อ่อนลง เริ่มต้นมันจะแข็งมาตลอด เราจะสู้ไม่ไหว เราต้องเริ่มหัก เริ่มออก ให้ธรรมคือการเข้มแข็ง ขันติธรรม “ขันติธรรม ปัญญาธรรม” ขันติการต่อสู้อะไรๆ ยับยั้งไว้ ยับยั้งไว้เลย ตรงนี้นะ จะมีการหลอก ข้างล่างก็หลอก แต่ข้างล่างหลอกแบบเล็กๆ หลอกเล็กๆ ข้างบนนี้นะ ผู้ใหญ่หลอกผู้ใหญ่

โลกนี้เกิดมาจากกาม โลกนี้ทั้งหมดเกิดมาจากกาม คนที่เกิดมาทั้งหมด ใครๆ ก็เกิดมาจากกามทั้งนั้นเลย แล้วจะพลิกเลยนะ กามนะ คนเกิด...ดับโลก การจะดับโลก การจะดับทั้งหมด โลกใครเป็นใหญ่ นี่การหลอกนะ จะมีการหลอก แม้แต่มาขานี้ก็แสนจะลำบาก มันจะหยุดตัวเอง มันจะหลบตัวเองด้วย หลบตัวเองนะ แล้วโรงงานกิเลสในใจมันก็จะเสื่อมด้วยว่าอันนี้ใช่แล้ว อันนี้ถึงแล้ว

พอหลบตัวเองนะ การหลบตัวเองหมายถึงว่าพิจารณาไปมันจะรวมลง มันจะหยุด การหยุดนี้ก็แค่มาหยุดไป

๑. ต้องให้มาหยุดก่อน หยุดแล้วค่อยจับตัวขั้นพิจารณาอย่างเก่า ไม่อย่างนั้นมันจะเสียดายอารมณ์หรือ อารมณ์ความคิด อารมณ์ความใคร่ อารมณ์การช่มในกาม จิตนี้มันจะเป็นโดยธรรมชาติ

พิจารณาไปจะมีการหลอกการเสื่อมอย่างมหาศาล แล้วไม่ใช่เสื่อมแบบธรรมดาด้วย เสื่อมแบบมีเหตุมีผล คนหลอกผู้ใหญ่มันจะหลอกได้ง่ายๆ หรือ เด็กนี่มันหลอกได้ง่ายใช้ใหม่ ผู้ใหญ่หลอกไม่ง่าย แล้วไอ้นี้เป็นผู้ใหญ่ภายใน เป็นปัญญาธรรม

แม้แต่จะหักโลกทั้งโลกนะ เห็นไหม คุณเขาจะครองโลกกันนะ คนจะครองโลกเขาต้องวางแผนขนาดไหน อันนี้จะคว้าโลก มันจะเอาของง่ายๆ มาหลอกหรือ มันจะเอาสิ่งที่ว่าโลกนี้มาหลอก...ไม่มีด้วย เอาสิ่งที่เหนือโลกมาหลอก สิ่งที่เราไม่เคยเห็นเลย...เอามาหลอก แรงต้านมันจะหลอกมาตลอด แล้วหลอกแบบหยุด หลอกแบบนิ่ง เราก็ว่าอันนี้ใช่ อันนี้ใช่

แต่ถ้ามีปัญหา มีสติ มีความระลึกรู้อยู่ มันต้องถึงที่สุดสิ สิ่งใดหัก อย่างเช่น เขาเล่นพวกการแสดง ต้องเก็บฉาก เก็บจอ ถึงจะจบ ถ้ายังไม่เก็บฉากเก็บจอ จบไม่ได้ จิตนี้ก็เหมือนกัน ถ้าไม่กับคว้า ไม่ถึงกับหักกัน เอาอะไรมาจบ...ไม่มีจบ จิตนี้เป็นนามธรรม จิตนี้ไม่ใช่วัตถุ พลิกได้ หลบได้ เลี่ยงได้ จะขนาดไหน อย่างเช่น วัตถุ เราเอามากอง เราเอามาทำความสะอาดมันยังสะอาดได้นะ จิตนี้มันเป็นนามธรรม จะครองขนาดไหนมันก็หลบเลี่ยงได้ ถึงว่าต้องมีปัญญาอย่างเดียวไหมหาสติ-มหาปัญญานี้ไต่เข้าไป ไต่เข้าไป ไต่เข้าไป มันจะหลบหลีกนะ มันจะหลบออก หลีกออก ทั้งหลอกปัญญาด้วย ทั้งหนีด้วย ทั้งสร้างเรื่องขึ้นมาใหม่ด้วย

ข้างล่างก็ยังเพ่ง ยังว่าการเพ่งเพ่งไม่ได้ แล้วตรงนี้ยังมาเพ่ง...ไม่มีสิทธิ์

ใช้ปัญญา ใช้วิปัสสนา วิปัสสนาเท่านั้น วิปัสสนาคือการต่อสู้

มันเป็นขั้นอันละเอียดไง ความสุขอันละเอียดไง ความสุขนะ ความสุขนะ สุขในกาม สุขในตัวมันเอง สุขทั้งนั้น เวลามันเสื่อมออกมา แต่ถ้าเราว่า เราการต่อสู้นะ มันทุกข์ ๒ ชั้น ทุกข์เพราะร่างกายนี้ ร่างกาย การทำงาน ร่างกาย ทำบนเวทียบนกาย แล้วอะไรทำ?...ใจมันทำ ใจมันต่อสู้กับหัวใจ หัวใจที่มีกิเลสไง กิเลสมารไง

เราก็ต่อสู้กลับไปทีกริยาของใจ กริยาที่มารไหลออกมา เราก็ย้อนกลับเข้าไปด้วยปัญญานะ

ว่าปัญญานี้ก็คือขั้น เขาว่านะ เป็นสังขารขั้น ปัญญา

แต่ถ้าโลกุตตรปัญญา โลกุตตรปัญญาใช้ใหม่ ทำสิ่งที่มีอยู่ในตัวนั้นนะ ทำสิ่งที่เกิดขึ้น คือว่าเอามือทำงานก็มือนั้นนะทำงาน เอาใจทำงานก็เอาใจทำงาน ก็เอาขั้นทำงานไง เอาขั้นย้อนเข้าไปในขั้น จิตแก้จิต ขั้นแก้ขั้นไง

ขั้นที่ใสออกมาเป็นมายาของขั้นเป็นผลของกิเลส เป็นผลของกิเลส เราดับผลของกิเลสแล้วใสเข้าไป กลับไปในตัวขั้น แล้วกลับรุกเข้าไปชำระกิเลสที่อยู่หลังขั้นนั้นนะ กิเลสมันก็ใช้

ขั้นนั้นเป็นเครื่องมือ เราก็ใช้ปัญญาย้อนกลับเอาขั้นนั้นกลับไปใช้เครื่องมือไปชำระกิเลส เพราะมันอยู่ด้วยกัน กิเลสอยู่กับขั้นนั้นละ อยู่กับใจนั้นละ ปัญญาที่เกิดจากการเราเชื่อพระพุทธเจ้า เชื่อธรรมก่อน แล้วก็ระลึกสติขึ้นมา สร้างปัญญาขึ้นมา หนุนปัญญาขึ้นมา แล้วกลับเข้าไปใช้ขั้นนั้นเป็นเครื่องมือยึดเข้าไปไปชำระกิเลสนั้น

สิ่งไหนที่ไม่มีมันจะบอกว่าไม่มี ขั้นขาดไปแล้ว ทุกอย่างออกเป็นหยาบๆ ออกไปแล้ว แต่มันละเอียดจนแทบจับไม่ได้ พอจับได้แยกออก แยกออก เห็นไหม ไหนที่ไม่มี ขั้นในขั้น ไหนที่ไม่มี

เพราะไอ้ตัวนี้มันจะละเอียดเข้าไปซะไหม ละเอียดเข้าไปจนเป็นถึงตอของจิต อันนั้นมันยิ่งย่อยลงไปอีก สังขารตัวนี้เป็นสังขารภายใน สัญญาคือสัญญาภายใน สัญญานี้มันจำมาจากอะไร สัตว์อยู่ในป่าไม่มีใครสอนมัน มันก็เสพงามได้ จิตนี้มันซุกอยู่ในหัวใจ ไม่ต้องมีใครไปสอนมัน มันก็เสพงามในตัวมันเองได้ เพราะว่ามันเป็นสัญชาตญาณที่มันสะสมมาจากอดีตชาติที่มันซบๆๆ มา

ความจิตนี้มันผ่าน โลกมา อะไรที่ดูคืดที่สุดมันซ่อนไว้ในตู้เซฟที่ลึกที่สุด

ของใดที่เป็นของที่มีค่าที่สุดจะเก็บไว้ด้วยการกลัวหายที่สุด

ความรสชาติใดใดที่จิตมันคิดที่สุดมันจะเก็บไว้ข้างใน ข้างใน ข้างใน มันไม่เอาออกมา อวดกันฉาบฉวยหรอก

นี่การจะเข้าไปชำระมัน มันถึงละเอียด มันถึงอยู่ได้ขั้นที่ในละเอียดนั้น ปัญญาต้องละเอียดลึกซึ้งเข้าไป ถึงเข้าไปเช็ดเช็ดมัน เช็ดเช็ดมันนะ เช็ดเช็ดมันบ่อยๆๆ จนมันหลุดออกไปเลย เช็ดเช็ดมันจนขาด นี่ขณะจิตตรงนี้รุนแรงที่สุด โลกธาตุนี้ต้องห้วนไหวไปหมด โลกนี้ได้พลิกแล้ว โลกนอกคือ ดิน น้ำ ลม ไฟ...ดิน น้ำ ลม ไฟนี้เป็นโลกนอก

โลกในหัวใจ โลกในตัวเรา ตัวเราประกอบไปด้วยธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ แล้วธาตุรู้กับอากาศธาตุภายในมันไหว มันแตกสลาย มันหมดอนาคต มันไม่มีการเกิดอีกแล้วในกามภพ... ละเอียดไหม มันจะสุขมาก มันจะเว้งว้าง มันจะใส

“จิตเดิมแท้ที่ส่องใส” ส่องใสของการพิจารณาด้วยปัญญาะ นี่จิตเดิมแท้ เพราะมันเป็นต่อแล้ว นี่ขนาดยังไม่เจอตัวมันนะ

แต่ถ้าเป็นปัญญาภายนอกว่า “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส”...ใช่ จิตเดิมแท้ที่ส่องใส แม้แต่เราทำสมาธิจิตถึงความส่องใสเยอะเยอะไป แต่ส่องใสด้วยกิเลส ๓-๔ ชั้นล้วนๆ นะ แบบใหญ่เท่ากับโลกนี้ทั้งโลกเลย ขนาดจักรวาล แต่มันย่อยเป็นนามธรรมซุกอยู่ที่ใจ...มองไม่เห็น

แต่ส่องใสด้วยปัญญาญาณอันนี้ มันส่องใสแบบไม่มี ตัวคนมันหลุดออกไปจนเหลือละเอียดยับ สักแต่ว่าอยู่ในจิต มันต่างกันนะ ต่างกันนี้ราวฟ้ากับดินเลย ต่างกันมาก ก็คิดดูสิว่าจิตส่องใสเหมือนเราอาบน้ำมาสะอาด แต่ในร่างกายมีแต่ของบูดของเน่า กับวิญญาณที่ไม่มีร่างกาย คุณสิ เพราะว่าเขาตัด กามภพนี้มันหลุดออกไปจากใจแล้ว

“ขันธัง” ความจำได้หมายรู้ บุญกุศลก็รวมอยู่ที่ความจำได้หมายรู้คือสัญญา บุญกุศลนั้นจะไปเกิดสวรรค์ จะไปลงนรก ไอ้ตัวสัญญา ตัวความคิดความชั่วที่มันย่อยสลายไป...จำอยู่ตรงนั้นนะ มันได้ขาดออกไป เหมือนกับว่าเราต้องเดินทาง แล้วเราได้ทำลายทุกอย่างหมดเลย ทั้งถนนหนทาง ทั้งรถยนต์กลไก เครื่องบิน จรวด...ทำลายหมด ก็ไปไหนไม่ได้อีกแล้ว มันไม่มีวันจะมาเกิดในนรกสวรรค์อีกแล้ว เราทำลายหมดเลย เพราะทำลายไอ้ตัวนี้ ไอ้ตัวสัญญาละเอียดอันนี้

นี่ถึงว่า “สวรรค์ในอก นรกในใจที่ได้ดับ” สวรรค์ได้ดับแล้ว กามภพได้ดับแล้ว ทุกอย่างได้ดับออกจากใจแล้ว เหลือขันธเดียว เหลือตอของจิต ตอของจิต นี่ถึงได้ตัวจิตปฏิสนธิ ตัวนี้เกิดไปบนพรหม เกิดบนพรหมถ้าไม่ได้ชำระมันนะ ถ้าคนหลงว่า “เอ้อ! หมดแล้ว” อันนี้มันเศร้าสร้อยนะ อันนี้มันเฉา มันอยู่ตัวของมันเองได้แล้วมันก็เฉา แต่กว่าจะเจอตัวนี้ เมื่อก๊วมือเดียว มันยังไอนั่นนะ มือเดียวนะ เพราะมือนี้มันมีมือเดียว ลองมือมีแล้วมือขึ้นมากุสิ แล้วมือนี้ยกมือออกไป แล้วจำสภาพมือนั้นไว้สิ

จิตนี้ก็เหมือนกัน ตอของจิตมันไม่มีตัวตน อะไรไปทำมันนะ แวบๆ แวบๆ อยู่อย่างนั้นนะ มันละเอียดจนไม่ได้เลย มันไม่มีตัวตนหมายถึงว่ามันไม่แสดงออกผ่านอะไรไป มันไม่ต้องแสดงออกโดยผ่านอะไรทั้งสิ้น มันอยู่ที่มันนั่นล่ะ อย่างเช่น เมื่อก่อนเราจะทำอะไรเหมือนที่คำว่าขันธ จิตนี้เป็นเจ้านาย เราใช้ให้ลูกจ้างออกไปทำงาน เมื่อก่อนนะ กิเลส วัฏจักรอยู่ตรงที่ตัวตอจิตนี้ มันก็วานให้ขันธชั้นใน ขันธชั้นนอก ขันธนี้ทำงาน มันทำงานผ่านนี้ออกมา ไอ้พวกนี้เป็นสาขางาน

ที่มันใช้งานออกมา เป็นสายพานเครื่องออกมา แล้วเราได้ตัดๆ ย่นเข้าไปจนถึงจุด จนถึงตรงนั้นเลย

ที่มันผ่านใครไม่ได้ มันใช้ใครไม่ได้ ถึงว่าคำว่า “ไม่แสดงตัว” มันละเอียดของมันอยู่ตรงนั้นละ ตัวนี้ที่ว่าเป็นตัวจอต ที่ว่าเอามาเพ่งดูสิ่งนั้นสิ่งนี้ แล้วตัวมันเองคือตัวต้นเหตุ สรรพสิ่งเกิดจากตรงนี้ สรรพสิ่งคือต้นเหตุเลย คือตัวเจ้าวัฏจักรเลย แล้วเอาอะไรไปเพ่งมัน คำราก็ว่า “จิตเพ่งจิต จิตเพ่งจิต” แต่เอาอะไรไปเพ่งมัน มีแต่มันจะมาเพ่งเรา เพราะว่าเวลาที่ปฏิบัติออกมาแล้ว มันออกมาในความกระแสนอกมาคือกระแสเกิดจากหัวใจ...ส่งออกหมด มีแต่มันเพ่งเรา แล้วมันใช้เราใช้เป็นชี้เข้า

ย้อนกลับดูตรงนั้น ย้อนกลับไปดูตรงนี้ ย้อนกลับคุณะ ความเฉา ความละเอียด ความอะไรนี่คือตัววิชาปจฺจยา สงฺขารา นี่มันไปถึงปัจจยาการนะ ที่ว่าขั้นๆ ข้างนอกนั้นเป็นขั้น ตรงนี้ไม่ใช่ขั้น ตรงนี้เป็นพลังงานตัวเอง เป็นตัวพลังงานใหญ่ ที่ว่าตัวฐานๆ ตัวพลังงาน นี่คือตัวอนุสัย ตัวภพ หันกลับไปดู เจออันนี้ก็...การขุดคุ้ยหางานง การขุดคุ้ยคันเขี้ยว เมื่อก่อนเราไปขุดคุ้ยเอาแต่ลูกน้องโจร ยังจะยากขนาดนั้น แล้วหัวหน้าโจรเขาจะซ่อนไว้ขนาดไหน

ดูอย่างพวกโจรป่าสิ เขาจะปิดรั้วไว้ก็ชั้น ทั้งๆ ที่นั่งอยู่ข้างๆ เราเรายังไม่รู้เลยว่าคนนี้เป็นหัวหน้าใหญ่...มันนั่งอยู่ตรงนั้นละ มันคือตัวมันเองนั้นละ ที่ว่าไปหาๆ นั้นละ พอมารู้ตัวนั้นนะ โอ้อโฮ! ตื่นเต้น ตื่นเต้น แล้วพลิกกลับมา พลิกกลับมาเลยนะ ตื่นเต้นแล้วมันจะส่งออก เพราะปัญญาญาณอันนี้มันไม่ใช่ปัญญาโดยที่ว่าโดยขั้นๆ มันไม่ใช่ขั้นแล้ว มันละเอียดเลยลึกซึ้งเกินไปกว่านั้นแล้ว มันหันกลับมาฆ่าตัวนี้ตาย นี่ที่ว่าเกิดดับ เกิดดับ อะไรมันเกิดดับ?

ถ้าตรงนี้หมดคนะ หันกลับมา ขณะจิตอันนี้ก็เป็นอีกขณะจิตหนึ่ง เห็นไหม อรหัตตมรรค-อรหัตตผล ขณะจิต ที่ว่าขณะจิตอย่างอื่นมันมีผลลัพธ์ๆ อันนี้มันเป็นวิปยุต-สัมปยุตพร้อมกันออกไปเลย นี่มันต้องรู้เป็นขั้นเป็นตอน เป็นขั้นเป็นตอน

ถึงว่าไม่ใช่เพ่งแล้วคำไว้เฉยๆ นะ เพ่งๆๆ เอาอะไรมาเพ่ง

แล้วการเกิดดับนะ ที่ว่ารู้เกิด รู้ดับ รู้เกิด หยุด รู้เกิด รู้ดับ รู้อยู่ๆ...รู้บ้ำอะไร เอาอะไรมาเกิดดับ มันไม่มีแล้วเอาอะไรมาเกิดดับ มันมีแต่การกระเพื่อมออกมาจากฐานของว่าถึงจิตดวงที่

บริสุทธิ์แล้วขยับออกมาเป็นความรู้สึก อันนั้นเขาเรียกว่า “กระเพื่อม” คือว่าออกมาจากภพของนิพพาน แล้วค่อยออกมา

เมื่อที่ว่าทำลายภพไปแล้วนะ นี่สมมุติ นี่มันพูดไม่ได้ แต่มันก็พยายามเอามาเป็นหลักวิชาการไง ถ้าพูดว่าภพมันก็ผิด เพราะที่อยู่ของจิตที่บริสุทธิ์แล้วขยับออกมาเป็นความรู้สึกของเราจะเอามาสื่อกัน นี่มันกระเพื่อม มันไม่เกิดดับ

ไอ้เกิดดับ เกิดดับนี่มันเป็นเปลือก มันเป็นเรื่องของมาชา...เอาอะไรมาเกิดดับ มันไม่มีการเกิดดับอีกแล้ว แล้วเอาอะไรมาว่าง ถ้าบอกว่าว่างใช่ไหม “ว่าง พอ เออ” ถ้าว่างปล่อยวาง มันกระเพื่อมมันยังเป็น...มันพูดคำว่า “พอ” คำเดียวได้ พูดว่า “ว่าง” คำเดียวได้

ถ้าพูดว่า “ว่าง ปล่อยวาง วางเฉย” มันเป็นภิกขุออกมาที่ขั้นที่ตอน เป็นภิกขุที่ว่าเหมือนกับที่ว่าจากเราจะภาวนาเข้าไปจากชั้นนอกชั้นใน เข้าไปนะ เออ! อันนี้เป็น

แต่ถ้าเป็นตรงนั้นแล้วมันจะเป็นว่าง เป็นอะไรได้อย่างไร แล้วมันจะมีอะไรมาเกิดดับ

คำว่า “เกิดดับๆ รู้เกิดรู้ดับ รู้ดับรู้เกิด” อืม! มันถึงบอกว่ามันก็เป็นคำพูดนี้ไง เป็นปัญญาภายนอกไง ปัญญาภายนอกแล้วก็จินตนาการใคร่ครวญว่าอันนี้เป็นปัญญาไง พอจิตสงบแล้วก็เป็นอย่างนั้นไง แล้วถ้าจิตสงบนี้ยังคิดนะที่ว่าเราหรือผู้ปฏิบัติแล้วเขาไม่ถึงกับปล่อยตนเลอะเลือนไปนะ จนปล่อยจนเข้าโรงพยาบาล ว่าอย่างนั้นเถอะ การปล่อยอย่างนั้นคือการปล่อยแบบกลัวจะต้องมีงานทำไง ปล่อยแบบว่าเราคนที่ว่าทำงานแล้ว ถ้าบอกว่าตรงนี้ยังไม่ได้ทำ จะต้องทำไง

นี่กิเลสมันหลอกตรงนั้นนะ หลอกว่าถ้าบอกว่าอันนี้เป็นการเป็นงาน เราต้องไปทำใช่ไหม ถ้าบอก “ปล่อยวาง วางเฉย นอนจม นอนตายอยู่นั้น เออ แล้วไม่เป็นไรไง”...ก็มันกลัวจะเป็นงาน นั่นก็คือกิเลสมันหลอกหลายชั้น หลายชั้นมาก ถ้าไม่อย่างนั้นมันก็ต้อง พอเริ่มต้นขยับ มันก็ต้องมีงานล่ะ งานก็งานอะไร ก็งานฆ่าตัวมันนั่นล่ะ แล้วมันจะให้ฆ่ามันไหม ไม่มีใครให้ฆ่ามันหรอก เรายังไม่ให้ใครฆ่าเลย มันก็หลอกนะสิ

โลกุตตรปัญญา ปัญญาที่จะพ้นออกจากโลก มันไม่ใช่โลกุตตรระสฤษฏญตาบ้านั้นหรอก

โลกว่างหรือ โลกุตตรระสฤษฏญตา คือว่าโลกว่าง

โลกจะว่าง-ไม่ว่าง ทุกอย่างนี้มันเป็นภายนอกทั้งหมด แต่ถ้าจิตดวงนั้นเป็นอย่างนั้นแล้ว คำพูดไม่มี เป็นยังไม่มี “สรรพสิ่งนี้มีเพราะมีเรา” โลกุตตระ-จะไม่โลกุตตระก็แล้วแต่ หรือว่าจะ เป็นปัญญาสุญญตา-ไม่สุญญตาก็แล้วแต่...ใครเป็นคนพูด?

พระพุทธเจ้าพูด ครูบาอาจารย์พูด ถ้าเป็นคำเฉพาะก็พูดเพื่อจะลบล้างความยึดมั่นถือมั่นใน หัวใจของผู้ปฏิบัติที่เกาะเกี่ยวกับสิ่งบางสิ่งบางอย่าง พูดเพื่อลบล้างความยึดมั่นถือมั่นนะ ไม่ใช่พูด ว่าตัวคำพูดหรือโลกนี้เป็นความว่างเป็นความสุข ถ้าโลกว่าง...ในอวกาศ ในอวกาศมันว่างขนาด ไหน พวกยานอวกาศขึ้นไป ไปเว้าว่างอยู่นั่นนะ ความว่างอันนั้นมันให้ประโยชน์อะไรกับใคร มันก็เป็นสมบัติโลกใช้ใหม่ มันเป็นจักรวาลนี้มันก็แปรสภาพไปตามจักรวาลนั้น สุญญตาไหนก็ แล้วแต่ก็เป็นสมบัติของคนนั้น

ความว่าง ความเป็นไปของพระพุทธเจ้า ของพระสาวก ของพระอรหันต์ ก็เป็นสมบัติของแต่ละบุคคล เป็นสมบัติของผู้ที่ปฏิบัติได้ทั้งนั้น ไม่ต้องมาเพื่อแผ่ใครทั้งสิ้น แล้วคำนั้นใครพูดนั้น

แต่ถ้าจิตนี้มันเป็นความว่าง จิตนี้มันบริสุทธิ์ ว่าง-ไม่ว่างมันพอใจของมันอยู่แล้ว

ถึงว่า “โลกุตตรสุญญตา” นี้มันเป็นคำพูดภายนอก เามาเทียบตรงนี้ไง ว่าว่างจากโลก ว่างจากโลก โลกนี้เป็นสุญญตา

“พอ” จิตนี้มันพอตัวอยู่นะ พอตัวอยู่ ถ้าพอนั่นคือตัวจริง ตัวจริงนี้ต่างหากถึงจะเป็นของจริง ไม่ใช่เกิดจากการเพ่ง เกิดจากการเพ่งก็เกิดจากกสิณเท่านั้นเอง เกิดจากการเพ่งแล้วก็เอาปัญญาในการศึกษาเล่าเรียนมาเสริม มาให้ค่า มาให้ค่าไว้นะ...เราก็ได้ ถ้าอย่างนี้แล้วก็เป็นการภาวนาเพื่อมาเอาแค่...เหมือนกับนักเรียนทางโลก เรียนมาเพื่อเอาปริญญาไป เรียนมาเพื่อเอากระดาษแผ่นหนึ่ง นี้ก็ปฏิบัติมา ปฏิบัติเกือบเป็นเกือบตาย แล้วก็เอาออกมา เอาตำราของพระพุทธเจ้ามาประกัน ประกันสภาวะใจอันนั้นหรือ

สภาวะใจที่เป็นปัจเจกตั้งที่รู้ขึ้นมาจากภายในนี้ ธรรมะเป็นผู้มอบให้ เป็นปัจเจกตั้งที่ธรรมะเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทให้ทั้งหมด ต้องเอาธรรมะหรือว่าสิ่งอื่นมาค้ำประกันหรือ พระพุทธเจ้าไม่ได้ว่าอย่างนั้น “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม โลกนี้จะไม่สิ้นจากพระอรหันต์เลย” พระอานนท์ถามไว้

โลกนี้ะ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมะเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทให้ ธรรมนะ ธรรมคือสภาวะตามความเป็นจริง แล้วปฏิบัติจริงรู้จริง จะให้จริงแล้วเป็นไปตามจริงนั้น ไม่ต้องมีใครมาให้ ไม่ต้องมีใครมาประสิทธิ์ประสาทให้ มันเป็นจริงตามภายใน จริงสุดแท้แน่นอน ไม่ใช่จริงแบบที่ว่าต้องคำนั้นคำนี้ แล้วมันขัดกันไปหมดเลย

จิตพอเป็นไป พอเป็นไปเท่านั้นเอง พอเป็น พอปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา มันไม่ใช่ว่าลบทั้งหมดนะ การปฏิบัติเบื้องต้นถูกต้อง การปฏิบัติเบื้องต้นต้องให้ปล่อย ให้ปล่อยให้ว่าง นั่นเป็นแค่เริ่มต้นปัญญาอบรมสมาธิหรือคำบริกรรมให้จิตสงบเท่านั้นเอง เท่านั้น ความสงบของใจ เท่านั้นเอง แล้วไม่ก้าวเดิน เพราะก้าวเดินกลายเป็นกลัวเหนื่อย กลัวเป็นการทำใจ งานยังไม่ได้ทำเลย แค่เตรียมเครื่องมือเท่านั้นเอง บอกว่าตัวเองทำงานเสร็จหมดแล้ว

ถึงว่าเพ่งใจ เพ่งพินิจ เพ่งคือดู “เพ่ง” แต่ถ้าเพ่งนะ “เพ่ง ใคร่ครวญขุดค้น” มันก็ใช้กิริยาเพื่อใช้สังขาร คำว่า “สังขาร” คือว่ากิริยาของจิต แต่มันต้องพลิกไปเลย พลิกไปเลย จากกิริยาอันหนึ่ง มันก็เหมือนกับว่าเรามีตัวตน เรามีเรา จะทำงานอะไรก็แล้วแต่ก็ออกมาจากมือเรานั้นล่ะ ออกไปจากมือเรา ออกไปจากการงานของเรา...จะทำย้อนกลับมา ทำข้างนอก งานข้างนอก เอามือออกไปทำ เวลาอาบน้ำทำอย่างไร ไม่เอามือเราเช็ดตัว ถูตัวหรือ มือเหมือนกันกลับเข้ามาถึงภายใน กลับเข้ามาภายใน ไม่ใช่รู้แล้วส่งออก รู้แล้วรีบไปหาซื้อเลย หาซื้อข้างนอกมาเทียบเคียงว่าไปว่าเป็นปัญญาโลกใจ ถึงว่าเป็นปัญญาโลกใจ

เอาปัญญาโลกมาจับธรรม เอาปัญญาการศึกษาเล่าเรียนมาจับธรรม ไม่ได้เอาปัญญาของธรรมเป็นธรรมจริงๆ แล้วจับตัวธรรม ปัญญาโลกนั้นนะ ปัญญาการศึกษาค้นคว้า ปัญญาโลกแล้วมาจับสภาวะความเป็นภายใน แล้วมันไม่เป็นไปตามนั้นนะ ถึงว่าตั้งหัวข้อผิดใจ เพราะมันไม่เป็นไปตามนั้นนี่ พอไม่เป็นไปตามนั้น ตามแต่ตัวเองคิดมา ก็ตั้งหัวข้อมาเลย การเพ่ง เพ่งจิต-คูจิต เพ่งจิต-คูจิต

แต่ถ้ามันปฏิบัติมา มันลงมือมาทำขนาดนั้น มันจะกล้าตั้งหัวข้ออย่างนี้หรือ ก็รู้ๆ อยู่ว่าการเพ่งอย่างนี้ไม่ใช่ การเพ่งมันก็เริ่มต้นอย่างที่ว่า เริ่มต้นแค่เป็นกสิณ แค่ทำให้จิตสงบ เพราะถ้าไม่เพ่ง ไม่กดไว้ จิตมันก็เหมือนกับลำแสงที่พุ่งๆ กว้างไขว้ไหม เราก็ฉายมันที่เดียว แสงเลเซอร์ยิงเข้าไปที่เดียว การกดไว้คือว่าดึงกระแสของจิต ดึงความพุ่งซ่านของใจทั้งหมด มาถึงจุดนี้ที่มันจะแผ่ออกไปข้างนอก เพ่งมา กำหนดมา ก็ดึงความกระจายออก มันไปรวมศูนย์ นั่นเพ่งมา นี่ประโยชน์

ของมัน รวมศูนย์มาที่ความสงบนี้ พอรวมศูนย์แล้วได้อะไรขึ้นมาละ เอามันรวมศูนย์มาแล้ว รวมศูนย์มาแล้วก็จบเห่

รวมศูนย์มาแล้วก็เป็นมรรค สัมมาสมาธิ...งานที่ไหน งานการชุกคู้ยค้นเขี่ย การชุกคู้ย การแยกแยะ การชักฟอก นี่งานภายใน จากการหาเงินหาทอง หาสัมมาสมาธิ พอได้สัมมาสมาธิแล้วก็ได้เงินได้ทองมาเป็นต้นทุน ก็ต้องเดินงานต่อไป

เป็นอันว่าสรุป งานภายนอก-งานภายใน งานภายในต้องเอาภายในเป็นเครื่องวัด งานภายในเอาความจำข้างนอกมาเป็นเครื่องวัดมันก็เลยเป็นความจำกับความจำเข้ากัน ไม่ใช่เป็นความจริงกับความจริงเข้ากัน เป็นความจำ พอไปประสพก็ตื่นตื่น ถ้าเป็นความจริงนี้เราให้ค่าไม่ได้ แต่ความหลงมันจะให้ค่าไปเรื่อยๆ นะ ให้ค่าก่อน ให้ค่าผิด ให้ค่าผิด

แต่พอความจริงมันถึงความจริงถึงกันนะ...นิพพานเป็นของจริง ต้องเอาของจริงเข้าไปจับ เอาความจริงจากหัวใจเข้าไปจับ เอาความจริง ของจริงต้องเข้ากับของจริง ของจริงไม่เคยเข้ากับของปลอม ค่าของปลอมไปวัดของจริงไม่ได้ ค่าของจริงต้องเอาของจริงเข้าวัด

“จริงไหม” ถามตัวเอง

“จริงไหม เราจริงไหม เราอยากหาของจริง เราจริงไหม”

ถ้าเราจริง นั่นนะ เอ้อ! แล้วมันจะได้ของจริงภายใน

ถ้าเราไม่จริง เราทำสักแต่ว่า แล้วก็อย่างที่เขาว่า แล้วก็พากันเน้นซ้ำ พากันออกนอกกลุ่ม นอกทาง แล้วก็พากันเสียไปในที่สุด

จบ...จบแล้ว